

شرح مادہ بہ مادہ

قانون صدور چک

۱۵ اگست ۱۹۷۸ء

تألیف

دکتر حسین کرامی

سرشناسه : گرامی، حسین، ۱۳۶۵-

عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام / Iran. Laws, etc.

عنوان و نام پدیدآور : شرح ماده به ماده قانون صدور چک (اصلاحی ۹۷/۸/۱۳) / تألیف: حسین گرامی

مشخصات نشر : تهران: جنگل، جاودانه، ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری : ۲۲۴ ص.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۹۵۱-۷

وضعیت فهرست‌نویسی : فیپا

یادداشت : کتابنامه

موضوع : چک - - قوانین و مقررات - ایران

موضوع : Checks - - Law and Legislation - Iran *

موضوع : چک - - قوانین و مقررات - ایران - - تفسیر و استنباط

موضوع : Checks - - Law and Legislation - Iran - - Interpretation and Construction *

رده‌بندی کنگره : ۳۴۶/۵۵۰۹۶ : ۱۳۹۷ ش ۴ گ/ک

رده‌بندی دیوب : ۳۴۶/۵۵۰۹۶ :

شماره کتابخانه ملی : ۵۴۷۳۰۹۱

عنوان کتاب: شرح ماده به ماده قانون صدور چک (اصلاحی ۹۷/۸/۱۳)

تألیف: دکتر حسین گرامی

ناشر: انتشارات جنگل، جاودانه

ناظر فنی: امین لشکری

ویراستار: مریم موثق سیجانی

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۳۹۷

قطع و تیراژ: وزیری، ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۲۵۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۶-۹۵۱-۷

<http://jangal.com>

[email: info@jangal.com](mailto:info@jangal.com)

تلفن: ۵۴۱۱۳ - ۶۶۴۸۲۸۳ - ۹ - ۶۶۴۸۶۱۱۵ - ۲۱

۰۳۱-۳۳۲۰۳۸۰۰-۹ - ۳۳۲۰۵۰۰۵

«حق چاپ برای مؤلف محفوظ است»

فهرست مطالب

مقدمه

متن قانون صدور چک	۱
متن و شرح قانون صدور چک	۱۳
منابع و مآخذ	۲۱۳

پول، به عنوان یکی از مهم‌ترین ابداعات بشری، دارای معایبی بود که تجار را به فکر ابداع و اختراعی تحت عنوان اسناد تجاری انداخت. جدای از سخت بودن حمل و وقت‌گیر بودن شمارش پول، نگهداری پول از دستبرد سارقان و همچنین مدت‌ناپذیر بودن پول، از مهم‌ترین ایرادات آن بود. برای اجتناب از خطر سرقت، تجار، پول‌های خود را به صرافان و بانک‌ها می‌سپردند؛ اما، برای انجام معاملات نقدی، یک نهاد حقوقی برای انتقال طلب از بانک به فروشنده کالا نیاز بود و سند تجاری که این هدف را محقق ساخت، چک بود.

برخی نویسندگان به دلیل قدمت استعمال لفظ چک در ادبیات گذشته ایران، اعتقاد دارند چک واژه فارسی بوده و از ایران به هندوستان و از آنجا به زبان اروپایی وارد شده است. ناصر خسرو قبادیانی در سفرنامه خود لفظ چک را در معنای شایع امروزی استعمال کرده است. او در سفرنامه بیان می‌دهد: «مال بازار چنان بودی که آن کس را چیزی بودی به صراف دادی و از صراف قسط بستندی و هرگاه بستی خریدی بهای آن را به صراف حواله، چک، کردی و چندان که در آن شهر ببری بپوشان از خط صراف چیزی ندادی» (حسینی تهرانی، ص ۶۴ به نقل از میرمحمدصادقی، ۱۳۹۲: ۴۰۱).

در حقوق ایران، چک نخستین بار در ماده ۳۱۰ قانون تجارت مصوب ۱۳۰۳ وارد نظام حقوقی ایران شد. از مواد قانونی قانون تجارت در بحث چک چنین برمی‌آید که در این دوره مقنن ایرانی، امتیاز ویژه‌ای بیش از آنچه برای سایر اسناد تجاری مقرر داشته، برای چک مقرر نداشته بود. در سال ۱۳۱۲ اولین حمایت مضاعف قانون‌گذار ایرانی از چک انجام شد و قانون مجازات عمومی در ماده ۲۳۸، مجازات جزای نقدی و حبس را برای صادرکنندگان چک بلامحل پیش‌بینی کرد.

حمایت بعدی مقنن از چک در آبان ماه سال ۱۳۳۱ مصادف با تصویب لایحه قانونی چک انجام شد. در این قانون، چک به عنوان یک سند لازم‌الاجراء شناخته شد و حمایت کیفری از چک، ابقاء گردید.

قانون صدور چک در سال‌های ۱۳۳۷ و ۱۳۴۴ مجدداً دستخوش تغییر شد و سرانجام در سال ۱۳۵۵ قانون صدور چک، تصویب شد. قانون صدور چک حاضر، بقایای آن قانون است که اصلاحات متعدد را به خود دیده است. این اصلاحات در سال‌های ۱۳۷۲ و ۱۳۷۶

و ۱۳۸۲ انجام شد و همه این قوانین در راستای اعتباربخشی بیشتر به چک بودند. البته در اصلاحات سال ۱۳۷۶ و ۱۳۸۲ با استثناء کردن چک‌های تضمینی و به وعده و سفید امضاء از شمول مقررات کیفری چک، دایره وصف کیفری صدور چک پرداخت‌نشدنی را کاهش داد. با افزایش حجم زیاد چک‌های بلامحل که هزینه و وقت زیادی را بر نظام عدالت وارد می‌کرد، قانون‌گذار اندیشه پیشگیرانه را جایگزین اندیشه سرکوبگر گذشته نمود و در اصلاحات ۱۳۹۷/۸/۱۳، صدور دسته چک را برای اشخاص تابع تشریفاتی نمود تا بدو افراد مزاحمی دسته چک اعتبارسنجی شده و سپس صلاحیت داشتن دسته چک را داشته باشند. به نوبه، چک‌ها، دارای تاریخ اعتبار و سقف اعتبار شده و صادرکننده چک بلامحل بعد از صدور گواهی عدم پرداخت از پاره‌ای حقوق، محروم گشت. در جهت جلوگیری از جعل و اعتبار بیشتر چک صدور چک در وجه حامل ممنوع شد و ظهورنویسی از روش سنتی سابق که با امضای پشت چک به عمل می‌آمد به ثبت‌نام در سامانه صیاد، تحول یافت.

حمایت عمده مقنن در این مقطع از چک در ماده ۲۳ این قانون متبلور شد که در آن گواهینامه عدم پرداخت چک، در حکم رأی دادگاه انگاشته و امکان صدور اجرائیه برای آن از طریق محاکم فراهم شد. لذا با اثبات بدین بودن صادرکننده از عهده دارنده برداشته و بار اثبات مشروط بودن یا تضمینی بودن و سایر ادعاها بر صادرکننده، تحمیل شد.

کتاب حاضر، با هدف تبیین مسائل پیش روی اجرای این قانون در محاکم تدوین گردیده و سعی شده نظرات دکترین حقوقی و رویه قضایی به کارگیری در آن لحاظ شود. بدیهی است، چون این اثر، نخستین کتاب بعد از اصلاحات قانون جدید است و نگارنده نیز خود را عاری از خطا و نقص نمی‌داند، در نتیجه این اثر، عاری از تعالی بوده و انتقاد منتقدین و پیشنهاد خوانندگان با ارسال پیام به رایانامه اینجانب موجب اعتلای آن خواهد بود.

در پایان بر خود لازم می‌دانم تا:

اول: از تلاش‌های همسر سرکار خانم مریم موثق که زحمت ویراستاری علمی و ادبی این نگاشته را تقبل نمودند، تشکر کنم.

دوم: از مدیریت و پرسنل انتشارات جنگل جاودانه که زحمت نشر نگاشته‌های اینجانب از ابتدا تاکنون را متقبل شدند، تشکر می‌نمایم.

حسین گرامی

نهم آذرماه - ۱۳۹۷

Hosseingerami1365@yahoo.com